

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Controversiarvm Omnivm Hvivs Ævi Lvthero-Calvinisticarvm Libri Tres

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiæ, 1627

I. De Cavis Sacramentorvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35233

COPPENSTEINI
 LUTHERO-CALVINISTA
 SACRAMENTARIUS.
 PARS TERTIA
 MYSTERIOMACHIA
 LUTHERO-CALVINISMI

Sacrofancta Sacramenta impugnantis,
 DEMONSTRATA, AC REFUTATA.

I. DE CAUSIS SACRAMENTORVM.

QUESTIO I.

Sitne utendum nomine Sacramenti?

LUTHERVS lib. de Captiuit. Babil. cap. de Matrim. Non habet vniuersa Scriptura hoc nomen, Sacramentum, in ea significatione, qua noster usus, sed in contraria. Vbiq; enim significat, non Signum rei sacrae, sed rem sacram & secretam. Idem l. b. de abrog. Missa. Et teli conscientia meritò pauera debet, ne hoc Sacrificium appellet, aut credat, quod in Scripturis non sic dicitur. Qua enim furentior temeritas est? &c. 2. MELANCHTHON in Locis communibus cap. de Sacra. Qua aut Sacramentis, nos Signa appellamus? Quin, & ὄρα ἰδαὶ, id est. sigilla. 3. Sic & Andreas Carolstadius. 4. Zvinglius, pater Sacramentariorum, libro de vera & falsa religione cap. de Sacramentis. Vocem istam, Sacramentum magnopere super eam Germaniè nunquam fuisse receptam.

CALVINVS Instit. lib. 4. cap. 14. §. 11. Veteres qui Sacramentorum nomen signis viderunt, minimò respexerunt, quis fuisset vtilis huius usus latinis; sed nonam hanc significationem pro suo commodo affixerunt, qua simpliciter sacra signa designarent.

LUTHERVS viso, Carolstadium & Zvinglium huiusmodi a voce Sacramenti abhorrere, mutat secessu atque impugnat, vocem, Sacramentum, propterea quod, etsi non extet in Scriptura, Deus tamen nunquam prohibuit. Mox omnes Lutherani retulerunt idem, hodieque retinent, etsi ἀγραφεῖ, ait Kemnitius.

AUTOR. Lutheranorum pallo-
 dia est quaedam caufæ iuste victoria.
 Rectè igitur Lutherus lib. contra eccle-
 stes prophetas, pag. 2. Fatemur Christianos
 non præcepisse, ut Sacramentum diceretur: sed
 dic, ubi prohibuit dici? 2. Et.

2. Fatentur Sacramentarii, in Bibliis idem esse *Mysterium*, quod *Sacramentum*; negant autem hoc propriè dictū reperiri, in nostro significationis vsu. Ideo hi id reiiciunt, vt *ἀγαθόν*: illi recipiunt, tamen si *ἀγαθόν*. Sic tamen est in Scriptura, quatenus significat *signum rei secretæ*; & alibi etiam *rem secretam*. At Eph. 5. propriè significans exprimitur ibi, *Sacramentum hoc magnum est*: hoc sc. quod erunt duo in carne vna. Nique ita significaret; Apostoli tota ratio periret. Probare enim nititur, debere viros diligere vxores suas; quia hoc; *Erunt duo in carne vna, magnum est Sacramentum*.

3. Ita S. Patres. Quare Kemnitius fatetur vocem, *Sacramentum*, inueniri in S. Scriptura propriè significantem; sed quatenus generica est; non quā specifica. Et ipse tamē vt specificā vitur in Exam. pag. 22. *Coniunctio viri, & vxoris in coniugio est Sacramentum coniunctionis Christi & Ecclesie*.

4. Omnis lingua ac natio vocem *Sacramentum* vsurpat propriè: vt vocum similitudinem plurium vsus obtinet cōmunis, quæ tamē nusquam in Scriptura reperitur: vt *Trinitas, Consubstantialis, Persona*, &c. Ex his liquet vanitas Sectariorum.

QVÆSTIO II.

An Lutherana Sacramenti definitio subsistat?

KEMNITIVS ad eam octo requirit. Sacramentum est, 1. Signum materiale, 2. diuina mandatum institutione; 3. in Novo Testamento. 4. perpetuum, 5. habens promissionem gratiæ, 6. annexam S. gno. 7. ad peccatum remissionem; 8. vt singulis, qui cum fide vtuntur Sacramento, in particulam obsequetur.

AVTOR. AD I. Id is nec docet, nec

alicunde vsquam è Scriptura docere potest: dicit solum, quia presupponit, solum Coenam & Baptismum esse Sacramēta.

AD II. Essè Mandatum scriptum vel non scriptum, est Sacramentis per accidens, non essentialè: nam alioquin Christus & Apostoli non ministrassent vera Sacramēta ante, quam essent Evangelia descripta.

AD III. Rectè. Atque Caluinus *Inst. l. 4. c. 14. §. 7.* Kemnitius in *Exam. p. 2. c. de Baptismo Ioannis.* Melancthon in *Locis.* volunt, Baptismum à Ioanne Baptista institutum, à Christo adprobatū esse: Nqui Testamenti verò autor cum Christus sit, Baptismum eis esse Veteris Testamenti institutum oportet, proindeque nec Sacramentum esse.

AD IV. Rectè: Malè igitur Lutherus *libr. de Captiuitate Babylonica cap. de Baptismo,* numerat inter Sacramēta Rorem vellere: Gedionæi, Vmbram retrogressam Achazi.

AD V. Promissio gratiæ duplex potest videri: Vna. quæ sit effectus Sacramenti, vt signi efficacis ad iustificationē infallibilem. Hæc apud Catholicos certa inuēitur in Dei Verbo Scripto ad omnia Sacramēta: sed etiam in Tradito: apud Sectarios autem non. Nam Eucharistiæ extant promissiones tales, *Ioann. 6.* At Lutherò in *Captiuitate Babylonica cap. de Eucharist.* ibi *nec syllabā de Sacramento loquitur*: Itemque Caluino ibidem cum asseclis. Nec vsquam extat alia: ergo ipsis nulla est; proinde nec Sacramentū iis Eucharistia est. Nam *Mat. 24. Marc. 14. Luc. 22.* promissio refertur ad Sacrificium Crucis, non ad Sacramentum: *Tradetur; ait, Effundetur; non, Traditur.*
Hh Al-

Altera promissio Præcedens, quæ Sacramento obsignetur, uti sigillo. Hęc necessaria non est, quia in Baptismo nequit offendere, ergo falsa est. Dicunt Lutherus in *Visit. Saxon* & Melancthon cap. de Baptismo: *Qui credit & Baptizatus fuerit, saluus erit*: En promissio. At non præcedens signum, sed efficacis explicatio. Dein Baptismus est eis per Ioannē institutus; illa promissio autem est post passionem facta. *Marc. ult.* Et illud, Ioann. 3: *Nisi quis renatus, &c.* est comminatio, non Institutio Baptismi.

AD VI. Falsum est. Quia Verbum Signo annecti Ordinatione Dei iussum, nunquam est promissorium; sed vel Assertorium, vel Deprecatorium. Ut *Ego te baptizo*. Item: *Accipite & comedite, &c.* Lutherani & Calviniani quod Verbū prædicatum esse formam dicant, id ex sompne fingunt cerebro; non ex Christo, vel Paulo.

AD VII. Falsum est. Quia etiam Eucharistia non est instituta ad remissionē peccatorum; sed nutritionem viuorum. *Qui enim manducat indignè, iudicium sibi manducat*, non remissionem peccatorū. Et tamen est verè Sacramentum.

AD VIII. Sit quæstio sequens.

Q V Æ S T I O. III.

*An Sacramentum obsignet ut sigillum,
& confirmet ut miraculum?*

LUTHERANI æquè ac CALVINIANI, aiunt. 1. LUTHERVS lib. de Capt. Babyl. c. de Baptismo. SVADET id ex miraculis Roris in vellere, Iudic. 6. Umbra retrogressæ, 3. Reg. 20. quibus suas promissiones confirmavit. 2. Quia, 1. Pet. 2. *Salus facta est baptisina, non depositio sordium, sed conscientia interrogatio in Deum, &c.* & *ἐπιτιμία*, netit Lutherus *Pactum*, sic & Calvinus.

3. CALVINVS *Instit.* l. 4. cap. 15. §. 7. Circumcisio, Rom. 4. dicitur *σφραγίς*, id est, sigillum pacti Abrahæ facti. 4. Quia Gen. 9. Iris dicitur signum fœderis confirmati: Sic & Sacramenta.

AUTOR. Sacramenta non sunt Sigilla, promissionem confirmantia instar Sigilli aut miraculi. 1. Quia sic esse notiora & efficaciora deberent Verbo Dei: ut Sigillum Regis est notius literis, miraculum notius, non Verbo prædicato, sed prædicantis fide. Atqui Sacramenta non sunt notiora & efficaciora Verbo Dei: nam in omni re Verbum notius est quàm signum vel nutus. Et Lutherus ait, libro contra Cochlaum: *Verbum longè prævalet signo visibili; nullam vim in se iustificat, nisi credentem.*

2. Quia Sacramenta esse Dei Sigilla, nescitur nisi per Verbum Dei: ergo hoc esse notius deberet sigillo: at istud nullum de Sigillis extat. Et sigillum regium sine literis auctoritatem habet, literarum nullam sine sigillo: atqui Sigilla Sacramentaria illa sine Dei Verbo nullam habent auctoritatem, & Verbum sine illis habet.

3. Quia Essentia Sacramentorum nusquam intelligi melius potest, quàm ex Verbis Institutoris: At in his Sacramenta nusquam dicuntur testimonia promissionū, sed describuntur ut Instrumenta Iustificationis. Vnde in Baptismo dicimur, Ioann. 3. nasci. Eph. 5. lau- & ficari, mundari: Eucharistia viuere in æternum, Ioann. 6. &c.

4. Quia bona opera sunt testimonia adeptæ gratiæ longè meliora, quàm Ablutio vel Synaxis: cum impii multi ficto corde baptizentur, & communice-
go li.

go sigilla ista gratiæ promissæ sunt aut superuacua, aut parum necessaria, &c. Plura in Bellarmino libro 1. de Sacramentis cap. 14.

DICO AD I. Hæc ad rem nihil. Nam miracula rectè fiunt ad probandū Deum, eiusque promissa: quia, ut supernaturalia, ex se vim habent, non ex Verbo: At Sacramenta sine Verbo nullam.

AD II. Interrogatio ea Oecumenio est *Baptisma* ceu pignus ad Deum. 2. Lyrano &c. est interrogatorium baptismale; *Credis in. &c?* 3. Augustino, Basilio, &c. rectius est effectus ablutionis inter: sc. conscientia bona.

AD III. Pactum Circumcisionis trahi nequit ad omnia Sacramenta. Deinde, Apostolus vocat eam sigillum iustitiæ fidei Abrahæ, non promissionis & pacti: idque quia ob signatam tenebat Circumcisionem cordis, olim reuelandam. Demum privilegium vnus Abrahæ transferri ad alios nequit: illud enim, quod esset pater fidelium, accepit merito iustitiæ, quam fide acq̄uierat; hinc *signum circumcisionis fuit ei signaculum iustitiæ fidei, ut sit pater omnium credentium.* Vnde circumcisio omnib. est in *συναγωγ.* sed non omnibus *σφραγίς iustitiæ fidei.* Hinc Scriptura sæpius meminit signi Circumcisionis, ac hîc de Abraham solum Sigilli.

AD IV. Iris & Circumcisio signa fœderis erant; sed ad memoriam iuandam; non ad fidem confirmandam: ceu & Baptismus & Eucharistia sunt Cōmemoratiua passionis Dominicæ; non Cōfirmatiua; quale est Verbum Dei promissionis, à quo illa signa pendent: Qui enim Verbo non crederet, crederet signo

minus. Ita *Chrysost. hom. 39. in Genesim.*

S. Patres verò Sacramenta vocant sigilla, tenſu alio, quàm Sacramentarii. 1. Tāquam notas summi Regis, quæis credentes separentur ab profanis: 2. Quia claudunt intra se gratiam, ceu obſignata regis manu. 3. Quia sunt publica attestatio fidei.

QVÆSTIO IV.

Qua aliæ potiores Sectariorum sunt definitiones Sacramenti?

PHANATICI, (vt eos Lutherus & Calvinus appellant) aiebant, Sacramenta esse symbola Christianæ Societatis, seu, ait Melancthon, *vissera ac nota sunt quibus cognoscuntur, ad quos pertinent promissiones diuine: id est, Christiani à non Christianis dignoscuntur.*

AUTOR. Sacramentorum vſus vt sit Distinguere alios ab aliis, non tamen est solus, aut præcipuus. 1. Quia Scriptura nusquam loquitur Distinctionis; sed Iustificationis. 2. Quia Confessio fidei melius distinguit: cum V. g. Baptismus sit veris Christianis communis cū hæreticis. 3. Quia cum Sacramenta vim habeant ex latere Christi passi, hoc nil opus fuisse: sat erat humanum placitum cuiuscunque tettere. 4. S. Patres præcul ab tali abhorrent sententia.

II. ANABAPTISTÆ fingunt Sacramenta esse signa vitæ etiæ, Christianæ: teste Melancthoue, Brentio, & Kemnitio.

AUTOR. Vt ille sit vſus ac finis eorum; non tamen solus, nec præcipuus: Tum ob prædictas rationes; tum quòd Sacramenta forent signa rerum futurarum vitæ emendationis.

III. ZWINGLIANORVM, Sacramenta esse initiationem & oppignorationem, qua vtentes iis se obligant Christo: ideoque esse testimonia, non iustitiæ ei, qui ea suscipit; sed toti Ecclesiæ de obligatione suscipiendis Christo facta. Hh 2 Au-

AUTOR. Verum hoc: sed falsum, quod alium finem vsunque non agnoscit altiore. 1. Quia sic Christus nil ageret per Sacramenta: At Ioann. 1. *Hic est, qui Baptizat*: Eph. 5. *Mundanseam*. 2. Quia Cinglius vult susceptorē Sacri: esse prius iustificatum; dein susceptione testari obligationem suam: At Scripturæ dicunt esse instituta Sacramenta ad iustificandum. 3. Qui *Rom. 6* Baptismus significat mortem & resurrectionē Christi; *1. Cor. 11*, Eucharistia est ad memoriam passi.

Orthodoxa Doctrina de Sacramenti ratione.

Sacramentum sit, 1. *Signum*, id est, res cognoscibilis, quæ ducat in cognitionem alterius. 2. *Sensibile* cuicunque sensui. 3. *Voluntarium*, seu datum, non naturâ factum. 4. *Analogum*, rei significatæ, seu simile. 5. *Significatiuum* rei Sacræ, non profanæ. 6. *Effectiuum* rei significatæ, scil. sanctificationis, quæ hîc fiat cum suscipitur. 7. Et fiat *Vi Sacramenti*, seu instrumentalis causæ. 8. Sitque status ac solennis *Ritus*, qui hominem Deo consecret. *Bell. l. 1. c. 9. de Sacrament.* Porro, *cap. 17. ibid.* de compositione Sacramenti.

Sacramenta Veteris Testamenti videntur habuisse Res solas non Verba: at Noui Testamenti constare debent Rebus, vt materiâ; & Verbis, vt formâ; sic, vt quæ est signum, formaliter significet; quæ est causa, vim habeat operatiuam. Non tamen necesse est, vt Res non sint Verba, aut verba non sint Res: sat, si aliquid fungatur vice Rei, aut Verbi; Neque necesse, vt res & verba, coniungan-

tur in omni Sacramento, vt partes essentielles rei eiudem.

QVÆSTIO V.

An Forma seu Verbum Sacramenti sit Prædicatorium, an Consecratoriuum?

LUTHERANI & CALVINIANI, in Baptismo requirunt duo genera verborum: Concionale præcedens ad instructionem; Baptismale in actu, *Ego te Baptizo &c.*

At in Cæna CALVINISTÆ requirunt vnum solum instructionis concionale, explicans verba Institutionis recitata.

LUTHERANI, verò hîc recitant verba Institutionis historice; sibi cum intentione consecrandi; Alii non citant: Vide *Kemnitium in Exam p. 2*. Omnes tamen verè baptizant; sed non verè coniungunt.

II. LUTHERANI requirunt Verbum Concionale, non ad Essentiam Sacramenti; sed ad Fruendum eius susceptionem.

CALVINVS verò & CALVINISTÆ Concionale Verbum requirunt ad Essentiam Sacramenti. Vnde patet, Verbum baptismale recitari ab eis in actu, *Ego te baptizo &c.* non vt Formam Sacramenti; quippe quæ est Concionale verbum præcedens.

SVASIONES CALVINI, 1. Quia Augustinus tractatu 80. in Ioann. *Vnde tacita virtus aquæ. vt corpus tangat; & cor abiat Nisi faciente Verbo, non quia Ducitur; sed qui Creditur. Nam in ipso Verbo aliud est sensus transiens, aliud virtus manens, hoc est Verbum fidei, quod predicamus. Vnde in Actu: *Et mundans cordia eorum.* &c.*

2. Caluini, Brentii, Kemnitii. Quia de murmurare verba super aquam, aut panem est species quadam magicæ in cantatione.

3. CALVINVS Instit. lib. 4. c. 14. *Quia minimè obscurum est, quid Christus fecerit; quid nobis facere mandauerit; quid fecerint Apostoli; quid purior Ecclesia obseruauerit. Imò ab initio vsque mundi notum est, quæ res signum aliquod obtulit Deum S. Patribus, in lege-*

rabili. *m. fuisse Doctrina copulam, sine qua attor-
niti sensus nostri nudo aspectu redderentur. &c.*

AUTOR. Tria asserimus. I. In
omni Sacramento, nō in solo Baptismo,
necessaria sunt Verba à Deo instituta.
Patet inductione in meo *Antichristop. 3. q. 2.*

II. Verbum Concionale non requi-
ritur ad Essentiam Sacramenti. 1. Quia
in scriptura fit mentio Baptismi sine
Verbo. Vide in *Antichristop. 3. q. 2.* Nec
ad Coenam fieri Concio iubetur vsquā,
quæ vim Eucharistiæ explicet.

2. Quia si foret concio de Essentia
Sacramenti, officium baptizandi & con-
cionandi non distinguerentur, sicque om-
nis concionans baptizaret. At con-
trà dicit, I. Cor. I. *Non misit me Dominus
baptizare, sed Euangelizare.* Et Petrus, *A-
ct. 10.* prædicabat Cornelio, dein iussit
eum ab alio baptizari.

3. Quia, Eph 4. *Vnum Baptisma:* at va-
rium foret ob varietatem concionum.

4. Falsum Baptisma haberent hære-
tici quia falsa eorum est concio.

5. Baptismus Catholicorum datur
sine concione: & tamen non iubet re-
baptizari Calvinus *Institut. libr. 4. cap.
15. & 16.*

6. Paruuli non forent baptizandi;
quia Eccl 32. *Vbi non est auditus, non ef-
fundas sermonem.* Lutherani volunt eos
percipere concionem. Ergo, infert S.
Augustinus epistola ad Dardanum, habent
vsum rationis. Calvinus *Instit. l. 4. c.
16 §. 20.* cum suis dicunt, eos non perci-
pere Sacramentum vtiliter pro tempore
præsenti; at tamen pro futuro. Ergo non
percipiunt formam Baptismi essentia-
lem.

III. Ad essentiam Sacramenti re-
quiritur certa forma Verborum, quæ
non tam instruat adstantes, quàm san-
ctificet elementum. 1. Quia verba à
Domino præscripta formam habent in-
uocationis & benedictionis, non instru-
ctionis. Non enim dicit: *Docete nomen
Patris, &c.* sed, *baptizantes in nomine. &c.*

2. Quia quòd Paulianistæ & Cataphry-
ges non crederent Trinitatem, nec in e-
ius nomine baptizabant: Ariani licet ma-
lè crederent de Trinitate, bene tamen
in *Nomine. &c.* eius baptizabant; idcirco
Concilium Nicænum iussit illos rebapti-
zari; vetuit verò Arianos rebaptizari Cō-
cilium Arelat. 3. Idem docet Patrum
consensus, ac temporum retrò omni-
um concordia.

DI CO AD Rationem I. S. Augu-
stinum instituisse exponere istud, *Io. 15.
Mundi estis propter Verbum;* ac ostendere
omnem mundationem fieri per Verbū
seu Concionale, seu Sacramentale; Nam
illud excitat ad fidem, hoc consecrat ele-
mentum; Et vtrumque mundat, quia
creditur, non quia dicitur. A baptizan-
do autem puero creditur potentiā, actu
ab adulto.

AD II. Hæc calumnia est & blasphe-
mia. Non verborum conceptorum &
sacrorum sensu vtimur ac fide; idque ex
pacto & promissione Christi: at magia
vim habet ex pacto diaboli: an ergo Chri-
stus erit diabolus?

AD III. Christus nullam Eucharis-
tiæ præmisit concionem, neque man-
dauit præmitti: neque Apostoli, neque
Patres mandarunt, aut consueverunt;
nisi vt Catechumenos instituerent, ceu
hodieque facimus.

Hh 3 Qua

QVÆSTIO VI.

An Res & Verba Sacramentorum sint immutabiliter determinata?

LUTHERVS libr. de Captiuit. Babil. cap. de Baptif. Sat esse ait, baptizari in nomine Domini: Imò suscipi in nomine Domini, e si minister non det in nomine Domini. Hoc tamen reuocauit anno 1535.

BRENTIUS tamen & Zvinglius concepta verba flocci pendunt. Plurè deteriores Gnostici, qui et si in scriptura mutarent, sua tamen certa seruabant. Vide in *Geneal.* p. 39. 1.

AVTOR. I. Res & Verba Sacramentorū nouæ legis à Deo determinata sunt sic, vt mutare nefas sit, Additione uocis, aut Detractione, aut Mutatione synonymica, aut Corruptione syllabarū, vel Transpositione, vel Interruptione longiore. 2. Sat tamen est seruari substantialem formæ integritatem, quæ in sensu ac significato uerborum consistit. Accidentaliter nil derogat ueritati Sacramenti, nisi fiat studio nouum inuendi ritū in Ecclesiam. Sic enim non foret intentio faciendi, quod facit Ecclesia.

RATIONES euincunt. I. Quia cum Sacramenta solum à Deo potuerint institui, etiam formam, vt præcipuam partem, institutam esse necesse est: adeò vt non sit Sacramentum, cum non sit, quod Deus instituit. 2. Materiam Sacramenti mutare nefas: ergo & formam. 3. Verba Sacræ Scripturæ, ad significandum scripta, mutare nefas: grandius ergo mutare formalia Sacramenti ad sanctificandum instituta.

4. Ita S. Patres. Augustinus libro 6. contra Donatistas, cap. 25. *Certa sunt uerba Evangelica sine quibus non potest conferri Baptismus.* Tertullianus libro de Baptismo. *Lex tingendi imposta est, & forma præscripta.*

QVÆSTIO VII.

Qualis Sacramentorum sit Necessitas?

LUTHERANVS Kemnitius in Exam. Trid. Sess. 7. Cap. 4. *Necessitatem Sacramentorum opposuit (Tridentini) iustificationi per solam Fidem, &c. Sacra non sequitur; Sacramenta ad salutem sunt necessaria: non solum Christi suo merito nobis eam acquisiuit; non sequitur; Ergo non per solam fidem accipimus gratiam in iustificatione. Plura euidem mendacia in Concilio Tridentino uide in meo *Antiq. part. 1. quæst. 2.**

LUTHERVS libr. de Captiuit. Babil. cap. de Baptif. *Baptismus nomen iustificat, nec ulli prodest; sed Fides in Verbum promissionis.* In Assert. 1. artic. Not dicimus, nec noui nec Veteris Testamenti Sacramenta, sed ipsam fidem iustificasse. Eclibro contra Cochleum. *Nepotest ullapars iustificationis tribui Baptismo.*

MELANCHTHON in Locis anno 1521. editis. *Non iustificat signa, ut Apostolus ait; Circumcisio nihil est, ita Baptismus nihil est; particeps mens Domini nihil est.*

II. CALVINVS in Antid. Trid. ibid. sic calumniatur. *Boni Patres pro sua craftu non aduertunt; quicquid nobis gratis per Sacramenta confertur, nihilominus fidei imputandum. Qui enim Fidem à Sacramentis separat, prouide facit, ac si animam à corpore tolleret, ergo quemadmodum Euangelij doctrinam non excludimus, cum dicimus nos solâ fide Christi gratiam adipisci; ita nec Sacramenta: quorum eadem ratio est; cum Euangelij sint Sygilla.*

Vna utriusque calumniandi est sententia Sacramenta non adeo esse necessaria, ut sine iis, facto, vel voto, salus nulli contingere queat; etsi uilia sint. Nam sola Fides saluare potest.

AVTOR. I. Nulla Sacramenta habent absolutam necessitatem: quod sine his saluare Deus ualeat. Aliqua tamen necessitate præcepti, & mediis simpliciter necessaria; vt omnibus Baptismus; relapsis Pœnitentia; Ordo Ecclesiæ; hic tamen non singulis. Quia Ioa. 3. 20.

Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto non potest intrare in regnum Dei. Luc. 13. Nisi Penitentiam habueritis, omnes similiter peribitis.

II. Eucharistia, Confirmatio, Extrema Unctio, & Matrimonium ipsi Ecclesie necessaria sunt necessitate medii ad bene esse; non simpliciter.

III. S. Concilii Tridentini Sess. 7. Can. 4. definitio est ista. *Si quis dixerit, 1. Sacramenta nouæ legis, non esse necessaria ad salutem, sed superflua: (vt Anabaptistæ & Zyngliani dicunt:) 2. Et sine eis, aut eorum voto, per Solam Fidem, homines à Deo gratiam iustificationis adipiscerent: (vt Lutherani & Calvinistæ volunt) 3. Licet omnia singulis necessaria non sint; anathema sit.*

Luthero Calvinistæ autem negant cætera omnia esse Sacramenta; solum Baptismum, & Cœnam asserunt; quia hæc solum præcepta sunt, vt media salutis; Sed Vtilia tantum; vt fidem excitent, nutriant, augeant: Quia repræsentant id oculis, quod Verbum auribus. Ideoque necessaria ad bene esse; nō simpliciter. Vnde *Apologia Confessionis* a. 13. comparat ea picturæ, ad salutem necessariæ; sed solum valdè rudibus.

DICO AD I. Kemnitii. Mendax calumnia est. Nam Concilium damnat hoc: *Sola fide immediate salutem accipi: ac proinde Sacramenta non absolute esse necessaria.* Concilium quoque prærequirit fidem; non excludit: Et non sufficere solum docet; sed Sacramentum esse, aut voto simpliciter necessarium.

AD II. Caluini. Iam patet. Adde, nos docere, quod iustificet Deus remittens peccata ex Autoritate; Christus nō;

sed & Meritorie; Verbum Dei verò solum instrumentaliter; at Sacramentum quoque simpliciter & efficienter.

QVÆSTIO VIII.

Autor Sacramentorum an solus sit Christus?

CALVINVS in *Antid. Concilii Trid. Sess. 7. Can. 1.* Baptismum & Cœnam à Christo instituta solo: cætera esse nulla; minus à Christo. LUTHERANVS Kemnitius p. 2. Exam. huc citat S. Cyprian. Hug. nē, Lombardum.

AUTOR. Concilium Tridentinum Sess. 7. Can. 1. *Si quis dixerit, Sacramenta nouæ legis non esse omnia à IESU Christo instituta: anathema sit:* Idque immediate à Christo: ceremoniæ omnes cæteræ à Christo mediatè promanant ab autore Ecclesie. 1. Quia in Scriptura, Apostoli vocantur solum *Dispensatores & Ministri mysteriorum Dei.* 1. Cor. 4. 2. Quia etiam Veteris Testamenti Sacramenta à Deo solo erant instituta; à Moyse autem promulgata. 3. Ita Patres: ipseque S. Cyprianus.

Hugo & Lombardus intelligunt promulgationem, non institutionem. *Alex. ab Ales.* Confirmationem à Concilio Meldensi post mortem Apostolorum institutam esse. Idemque & *Bonauentura.* Penitentiam ab Apostolis, non à Christo. ISTA defendi non possunt: adeò constat contrarium.

QVÆSTIO IX.

Minister Sacramentorum ordinarius an sit quilibet baptizatus?

LUTHERVS libro de Missa priuata: *Ego non licam, quod P. pista dicunt: Nullum Angelorum, nec Mariam ipsam consecrare posse. Sed è contra dico: Si diabo. uis ueniret & ego postea resuscitarem, & uolunt sic irrisisse in officium pastorem Ecclesie, in sterco hominis uocatum ad predicandum, & publicè in* E. c. e.

Ecclēsia docuisse, baptizasse, celebrasse Missam, & absoluisse à peccatis; & talimodum esse iuxta Institutionem Christi, tunc cogemur fateri Sacramenta à deo non esse inefficacia; sed verum Baptismum, verum Evangelium, veram absolutiōem, verum Sacramentum Corporis & Sanguinis Christi accepisse. Quia fides & Sacramenta non nituntur qualitate ministri, sed ordinatione Christi.

2. Idem *libr. de Capt. Babyl. cap. de Ord. & alibi*, Baptizatos omnem habere vult potestatem ministrandi Sacramenta: sed priuatim domiurgente necessitate & alio non presente, aut non tam bene sciente. Idem *libro de abroganda Missa*. Christianis omnibus licere prædicare, & Sacra omnia ministrare; quin & Feminas. *Quia Sacerdos nascitur in Baptismo; non fit*. Moneo tamen non licere cuique vti iure, ob confusionem; esseque plebi selectiōnem expectandam.

Hinc infert, 1. Ministros à laicis differre solo vsu potestatis: non dignitate; 2. Ministrum fieri laicum posse, sicut è laico minister factus fuit.

SVADENT illis ferè. 1. Quia, 1. Pet. 2. *Tanquam vis lapides superadificamini in Sacerdotium Sanctum. & Regale Sacerdotium*. Apoc. 1. *Fecisti nos Deo nostrum regnum & Sacerdotes*. Apoc. 20. *Erunt Sacerdotes Dei, & Christiani*. 2. Quia, 1. Pet. 2. *Ut Virtutes annuncietis eius, qui vos vocavit*. 3. De feminis concionatricibus, Ioel. 2. *Propheta bunt filii Vestri, & filia vestra*. Act. 21. *Erant Philippo quatuor filiae virginis prophetantes*. Sicut Maria, Exod. 15. Ec. Iud. 4. De bona docuit Baruch. Olda 4. Reg. 22. Consilium dedit Iosia. Maria, Luc. 1. prophetavit. 1. Cor. 11. *Mulier velato capite orat & prophetet*. 4. Psal. 109. *Tu es Sacerdos in æternum*; at Christiani sunt fratres Christi: ergo & Sacerdotes.

5. Omnes omnia Sacerdotalia possunt munia obire: ut sunt Concionari, Baptizare, Consecrare, Absolvere, Sacrificare, orare pro aliis, & iudicare de doctrinis. Singula docet è Scripturis. *bellarm. libro 1. de Sacramentis cap. 23.*

CALVINVS in Antid. Sess. 1. Can. 10. è diametro contrarius est. *Nemo Christianus Christianos omnes in Verbi Sacramentorum administratione pares facit: non solum quia decenter & ordine gerit omnia in Ecclesia decet. Sed etiam quod singulari Christi mandato ad eam vim ordinantur Ministri. & c. Porro mulierculis iniunctum munus baptizandi ubi reperient, quemadmodum illis permittunt? Itaque consentit nobiscum.*

AUTOR. Concilium Tridentinū Sess. 7. Can. 10. *Si quis dixerit, Christianos omnes in Verbo, & omnibus Sacramentis*

ministrandis habere potestatem; anathematizatus sit.

1. Non igitur Angelus bonus, minus Ater, rectè potest administrare Diuina. I. Quia, Scriptura id assignatum docet Apostolis. & c. Vide *Antichristum part. 3. quest. 3.* 2. Quia, ad ea requiritur verum & naturale elementum; ergo & Verbum tale: at hoc non est ab Spiritibus. 3. Quia, Lutherus vult, fundamentum illius potestatis esse in Baptismo, inque Dei mandato: at neutrum datum est spiritibus. Pendent igitur eadē Ministri qualitate essentiali, ut sit homo, non ab accidentali, ut sit bonus. Hinc Iudas verè baptizavit.

II. Verus Diuinorum (præterquam Baptismi & Matrimonii) Minister esse legitimè vocatus ab Ecclesia debet, & ordinatus. 1. Teste Scriptura in *Antichristop. 3. q. 3.* 2. Quia si omnes potestatem eam haberent ex Baptismo, priuari illius vsu nemo iustè posset, nisi in pœnam criminis: at sine culpa multi priuantur. Neque ob metum confusioni posset vllus repelli, qui vellet ministrare, etiam non vocatus à plebe, seu Magistratu. 3. Quia in Veteri Testamento, ubi imperfectiora Diuina soli Sacerdotes erant eorum ministri: Neque in Circumcisione fiebant spirituales Sacerdotes: quare nec in Baptismo. Hinc Ozias tentans Sacra, 2. Paralip. 26. percussus est leprâ.

DICO AD I. Eaintelligitur de spiritali Sacerdotio, quo spirituales offerimus hostias precum, laudum, operum. 1. Pet. 2. Quale, Apocal. 5. & 21. Sacerdotium in cœlo: Et sic Christiani sunt Sacerdotes, sicut sunt reges.

Ad III.

AD II. Annunciare est gratias agere, laudare Deum ob beneficia: vt Ex. 15. *Cantemus Domino gloriose.*

AD III. Prophetare est futura prædicere, & gratia gratis data: At prophetare, id est, concionari, sic, 1. Tim. 2. *Mulieribus docere non permitto.* 1. Cor. 14. *Mulieribus taceant in Ecclesia; non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse.* Concessit tamen Deus extraordinariè nonnullis priuilegium docendi. Sed priuilegia non faciunt legem.

AD IV. Christus est Sacerdos secundum ordinem Melchisedech; in quo solum primogenitus erat Sacerdos, vt Christus in multis fratribus est: At in Aaronico Sacerdotio omnes fratres naturales erant & Sacerdotes.

AD V. Nihil ea euincunt, dicta in genere trahere in partem.

QVÆSTIO X.

An Ministri probitas seu fides ad Sacramentorum efficaciam requiratur?

LUTHERVS affirmavit; sed reuocauit. Iamque omnes, etiam Caluista, pernegant. Salua res est.

HVSSETABAIUNT; non obstante, quod ratas habeant Ordinationes Catholicorum; id quod eis dissuasit Lutherus: Huius tamen damnatus est in Concilio Constantiensi, quod diceret, Pastores malos æquiuocè Pastores esse, id est, nullos.

2. ANABAPTISTIS quoque tribuit idem Kemnitius: 1. Agrippinus Episcopus Carthaginensis negavit esse Sacramenta ab hæreticis aut Schismaticis collata. Quoad Baptisimum sensit idem S. Cyprianus. Donatista quoque etiam post definitionem Ecclesie item Lutherani, Apostolici, Waldenses, Wicleff.

AUTOR. Sed à pluribus refutati sunt, & damnati sæpius; apud Bell. 1. 2. c. 20. Præterea.

QVÆSTIO XI.

An in Ministro Sacramentorum requiratur intentio faciendi, quod facit Ecclesia?

LUTHERVS lib. de Captiuit. Babyl. cap. de Baptismo. *Non in conferentia tantum, quantum in suscipientis fide vel suscipiente est virtus Baptismi: Vt legitur de Momo per iocum baptizato.* Et art. 12. inter damnatos à Leo 10. X. *Si Sacerdos ioco absolueret, et se tamè quis credat esse absolutum, verissimè est absolutum.* Sic plerique Lutherani, Kemnitius, Heshulius, &c.

CALVINVS in Antid. Sess. 7. Canon. 11. *Quod de intentione consecrandi garrunt; à Sophistis nulla ratione probabili fuit proditum.* Infra. *Ego verò sacrosanctæ Christi Institutioni ratiō defero; vt, si Epicurus quidam, intus totam Actionem subsannans, mihi Cœnam à Christo mandata administraret, non dubitem, panem & calicem illius manu porrecta, mihi vera esse Corporis & Sanguinis Christi pignora.* Huc proxime accessit Catharinus; qui se tamen Apostolicæ Sedi subiecit.

SVASIONES LUTHERI. 1. Quia Verbum Dei quacunque dicatur intentione, fidem excitat, & hæc iustificat. Vnde Phil. 1. gaudet prædicari Christum quacunque intentione. Sic puer Athanasius baptizauit pueros, &c. 2. Caluini & Kemnitii. Quia sic periret certitudo effectus Sacramentalis; cū intentio nulli sit certa. 3. Quia, lib. de Baptismo, c. 53. Augustinus non audeat definire, an Baptismus ioco datus, sit ratum. 4. Innocentius I V. censuit ratum, etiam si gerat in mente non facere, quod facit Ecclesia.

AUTOR. Ad minus est opus habere generalem intentionem faciendi, quod ea facit Ecclesia, quam credit esse veram. Sitque intentio actualis, aut minimum virtualis: habitualis non sufficit. 1. Quia, Ceu forma certa requiritur vt indifferentia materię determinetur; sic & aliquid, quo indifferentia formæ deter-

li mi

minetur: nam baptizat, qui tingit aquis lauando, medendo, refrigerando, &c. At qui nil fingi potest præter intentionem ministri. Non institutio Christi verba dicitur, ut quæ per se operaretur, proferente verba institutionis qualicunq;: quia cur non foret Sacramentum pronunciantem etiam pſtaco: 2. Quia Ministri Sacramentorum sunt instrumenta Dei, ratione utentia; & horum liberi arbitrii est determinare actiones particulares suæ voluntatis; hoc autem fit per intentionem voluntatis agentis. 3. Quia, ut verba speculativa, à quocunq; pronunciantur, suam habent significationem; ita practica suam operationem, præsertim prolata ab habente ad id & potestatem, & voluntatem: uti habet minister ritè ordinatus: ergo intentione opus.

DICO AD I. Excitat fidem quidè; quia ad hanc sufficit significatio verborum, quomodocunq; prolatorum; Sed non operatur effectum realem; quia hic requirit vim efficientem, quæ pendet ex intentione pronunciantis, ritè ordinati, verba Sacra practica. Sic etiam ludentes ex recreatione possunt efficaci cum intentione verba pronunciare super capax subiectum cum præsentem materiã.

AD II. Nullus hac in vita debet querere certitudinem de salute sua infallibilem: sed, Phil. 2. *Cum timore salutem suam operari*, sic, ut, I. Corint. 10. *qui stat, videat nec cadat*. Certitudinem verò moralem ac sufficientem habemus ex Sacramentis.

AD III. Dubitabat, quia nondum id erat in Concilio definitum; ideo se Ecclesiæ submittebat.

AD IV. *Non facere*, sc. vel quoad sub-

stantiam actionis faciendæ; aut quoad effectum actionis. Et, quoad hunc intellexit Innocentius: sc. etsi non intendat minister iustificare hominem hoc medio. Priore modo intelligit Kemnitiu falsò

II. DE EFFECTU SACRAMENTORUM.

QUESTIO XII.

Quid sit conferre gratiam ex opere operato?

LUTHERO-CALVINISTAE bifariam exponunt. **LUTHERVS** l. de Capt. Bab. c. de Bapt. Paptia fecerunt ex Sacramento præceptum, & ex fide opus; id est, ait Kemnitiu. s. p. 2. Exam. Sacramenta conferre gratiam ex merito operis, quod exercet velis, qui calibet, vel qui iustit.

CALVINVS in Antidoto c. 7. Can. 8. Sophistis conferre gratiam ex opere operato est, ex meritis hominum pendere efficaciam Sacramenti. Inst. l. 4. c. 14. §. 26. ait. *Quidquid de opere operato negati sunt Sophista, non modò falsum est, sed pugnat cum Sacramentorum natura: quæ instituit Deus, ut fideles vacuis bonorum operum & inopes, nihil præter manducationem adferant. Unde sequitur, ea recipiendo, nihil istos agere unde laudem mereantur; vel in hac Actione, quæ eorum respectu merè passiva est, nihil illis posse opus adscribi.*

AUTOR. Hæc verò deditæ operæ cuncta est. 1. Quia adeo Nos opus operati opponimus operi operantis. 2. Quia docemus contra Donatistas, Sacramenta minimè pendere ex bonitate ministri, id est, ex opere operantis.

II. Exponunt: Nos dicere, quod conferant gratiam sine fide, id est, ex opere operato.

Unde **LUTHERVS** ibid. Statuunt Sacramenta posse prodesse etiam, qui in peccatis mortalibus sunt, nec requirunt fidem. Sic & Kemnitiu. p. 2. Exam. Et Confessio Augustana artic. 13. &c.

CALVINVS in Antidoto Sess. 7, Can. 5. *Fin-*